

יציא לאור ע"י - יגדיל תורה - מבצע תורה

קובץ לימוד י"ג ניסן

כולל: הוראות רבינו • פרק משניות • חסידות • נגלה

• ENGLISH SELECTIONS •

ויש לעורר גם אודות לימוד תורתו של בעל ההילולא ביום ההילולא – "דבר בעתו מה טוב" – הן בנגלה דתורה, בהספרים שנקרא על שמם, "צמח-צדק", והן ובמיוחד בפנימיות התורה...

ועד"ז בקשר ובשייכות ליום הולדתו של הרמב"ם למחרתו – יש לעורר ע"ד לימוד הרמב"ם, החל מהשיעורים היומיים. ומה טוב – צירוף שניהם יחדיו – לימוד פירושי הרמב"ם כפי שנתבארו בחידושי הצמח-צדק, כולל גם הביאורים בפנימיות התורה בהענינים שבהתחלת ספרו של הרמב"ם: "לדע שיש שם מצוי ראשון כו' וכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת המצאו"...

ויש להתחיל בזה בהתחלת המעט-לעת, תיכף וסמוך לתפלת ערבית – ובלשון חז"ל "מבית הכנסת לבית המדרש", ובפרט שבתפלת ערבית עצמה (ולפני שמונה עשרה) קורין שמע (ובהקדמות ברכות ק"ש, שתים לפני' ושתיים לאחר'), שע"ז מקיימים גם מצות תלמוד תורה, "ודברת במ".

(ליל י"ג ניסן תנש"א, תו"מ ח"ג ע' 48)

העתקת הדברים היא ברשות מיוחדת מהוצאת ספרים קה"ת

הוראות רבינו בקשר עם י"ג ניסן

עשיית כלי מעין האור - לימוד תורתו

ידוע ומבואר בכ"מ שכדי לפעול המשכת אור זקוקים ל"כלי" שהוא מעין האור שרוצים להמשיך.

ולכן, כאשר מדובר אודות המשכת האור והגילוי הקשור עם יום ההילולא של אדמו"ר הצ"צ - ההמשכה והגילוי ד"כל עמל האדם שעמלה נפשו בחייו", באופן ד"פועל ישועות בקרב הארץ", צריכים לקשר זאת - לכל לראש - עם תורתו של בעל ההילולא,

קשר מיוחד עם בעל ההילולא - ע"י לימוד תורתו

כמובן בפשטות שע"י לימוד תורתו נפעל קשר מיוחד עם בעל ההילולא - ע"ד מארז"ל בפירוש תיבת "אנכי" - "אנא נפשי כתבית יבית", היינו, שהקב"ה הכניס את עצמותו (כביכול) בתורה, וכן הוא בנוגע לתורתו של אדמו"ר הצ"צ, שבה הכניס את עצמותו כו' - שהרי "צדיקים (ועאכ"כ נשיאי ישראל) דומין לבוראם".

[וטעם הדבר - מכיון שהאדם מתאחד עם התורה שלומד, עד שנעשה מציאות אחת עם התורה, ע"ד לשון הגמרא (קידושין לב, סע"א) שכאשר לימוד התורה הוא כדבעי אזי נעשית התורה שלו - "תורה דילי היא, דכתיב ובתורתו יהגה יומם ולילה", ועד כדי כך - ש"רב שמחל על כבודו כבודו מחול", כי אע"פ שמדובר אודות כבוד התורה, ביכלתו למחול על כבוד זה, מכיון שזהו מציאותו]...

להוסיף בלימוד תורת הצ"צ, ובכל התורה

בנוגע לפועל: בעמדנו ביום ההילולא של אדמו"ר הצ"צ - צריך כאו"א לקבל על עצמו להוסיף בלימוד תורתו של בעל ההילולא, [כולל - הוספה בלימוד התורה בכלל, שהרי כל חלקי ועניני התורה שייכים זה לזה וקשורים זה בזה, ובלשון הכתוב: "תורה אחת", והרי "אין מקרא יוצא מידי פשוט", היינו, שכל חלקי התורה, תושב"כ ותושבע"פ, כולל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש - הרי הם "תורה אחת". ולכן אמרו חז"ל . . "הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר", וכפי שרואים במוחש - "מעשה רב" - שידעיה נוספת בענין מסויים בתורה, פועלת הוספה (כאשר מתבוננים בזה כדבעי) בכל שאר חלקי התורה, מכיון שכל חלקי התורה קשורים זה בזה - "תורה אחת"].

וכן להוסיף בכללות ההליכה בדרכיו ואורחותיו של בעל ההילולא, החל מהענין דגמילות חסדים.

(לי י"ג ניסן תשמ"ג - תו"מ ח"ג עמ' 1273 ואילך)

לימוד משניות

מזאל לערנען א פרק משניות וואס הויבט זיך אן מיט איינע פון די אותיות פון שמו הקדוש (עכ"פ איין פרק משניות) . . און לערנען אויך אן ענין אין די דרושי חסידות פון בעל ההילולא . . און דאס וועט נאכמער מזרז זיין אז זכותו יגן עלינו ועל כל בני ישראל בכל מקום שהם.

(לקו"ש חכ"א ע' 296 [בנוגע לאד"ה])

Who is considered a Talmid Chacham? The Gemara Kidushin (49b) implies that the status of a "Talmid" and the status of a "Chacham" are similar however the "Chacham" is superior. It is indeed logical to assume that a Talmid Chacham is superior to a Talmid, as is implied by the Gemara Shabbos (114a-"Who is a Talmid Chacham"). Rashi there explains that a Talmid Chacham is much greater than the Talmid referred to here. According to Tosfos however they are equal.

The Tur (OH"Ch-136 & 575) and Gemara Taanis (10b) explicitly state that a Talmid and Talmid Chacham are considered equal. "Do not say I am a Talmid . . . but rather every Talmid Chacham. . ."

It is understood that a Talmid Chacham is equivalent to a Talmid.

As the Ramabam explains (Laws of forbidden relations Ch. 20) present day Kohanim are presumed to be of genuine priestly descent and are therefore allowed to eat Terumah D'rabannan. Terumah D'oraissa however is forbidden unless the Kohen is able to confirm his lineage (Kohen Meyuchas). In a similar vein one should not be overly stringent regarding the status of a Talmid Chacham, by requiring the highest caliber of scholarship, rather anyone who knows a single Mesechta is presumed to be a Talmid Chacham.

**Editor's note: This discussion revolves around the law that a Yisroel should not marry the daughter of a Kohen unless he is a Talmid Chacham (see Pesachim 49a).*

ולענין מהו נקרא ת"ח* לכאורה יש להעיר מפ"ב דקדושין דף מ"ט ע"ב ע"מ שאני תלמיד אין אומר כשמעון בן עזאי כו'. ולכאורה היינו תלמיד היינו תלמיד חכם. רק חכם הוא גדול יותר. אכן יש לומר גם כן דת"ח גדול מתלמיד כדמשמע בשבת קי"ד א' איזהו ת"ח. דלפרש"י שם גדול הרבה יותר מתלמיד דכאן. רק להתוס' שם שוין. ועיין בטוש"ע א"ח רס"י קל"ו ורס"י תקע"ה ובתענית פ"ק דף י' ע"ב משמע בהדיא דתלמיד ות"ח שוין שהרי אמרו אל יאמר תלמיד אני כו' אלא כל תלמיד חכם כו'. מבואר דהיינו ת"ח היינו תלמיד. יש לומר כיון דכהנים האידנא אין אוכלין בתרומה דאורייתא כמו שכתב הרמב"ם רפ"כ מהא"ב. לכן אין להחמיר כל כך בהתלמיד חכם שיהיה ממזרחה הגדולה. רק כל שיועד מסכת אחת:

*הערת המערכת: המדובר הוא לענין הדין שאין לישראל לישא כהנת אלא אם כן הוא תלמיד חכם (ראה פסחים מט, א).

לעילוי נשמת
הרה"ח הרה"ת
ר' מאיר ב"ר
אליהו ז"ל

לעילוי נשמת
הרה"ח הרה"ת
ר' אליהו ב"ר
אברהם אהרן ז"ל

Lfs Liebllich
financial services (718) 771-0887
ASHER LIEBLICH · LFSwealth.com
CPA, CFP (®), MBA (TAXATION)

MINK A Name To Trust
JEWELERS Since 1978
718.804.0806

Free SIM card!!
With the purchase of 2 Elal tickets!
Sky2000 • 718.756.2000
Enjoy free incoming / outgoing calls • 3GB Internet.

770SEATS.ORG
Sell your seats
for all or part of the Yomim Noraim

MC MILANO
COLLECTION
Premium Wigs
1427 Coney Island Ave
MCWigs.com
f/MilanoWigs

CPA, MBA, EA to do your taxes for cheap.
I can prepare returns for people in any state.
If you owe back taxes I can help with that also or if you have not filed in years.
Contact Zvi by email: zvisapiro770@gmail.com
or call 562.310.7247 for more info or a call back.

YOUR AD HERE
Limited Spaces Available
Contact us at 347.223.5943

Essel Eyewear
1-888-ESSEL-76
sholem@esseleyewear.com

Glasses Contacts
The Best Prices
in Crown Heights

וכמ"ש בו הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד (ישעי' נ"ב י"ג) והם ה' עליות ישכיל מאברהם כו' וגבה מאד אותיות אדם שיהי' למעלה גם מאדה"ר שהוא ח"ע כי למשיח יתגלה יותר, ולכן יהי' משיח ג"כ מלך על ישראל הגם שיהיו אז כולם במדריגת ת"ח עד שגם טעמי התורה יתגלה להם מ"מ הרי לא כל מה שיתגלה למשיח יתגלה להם אלא יהא בחי' מקיף עליהם ומצד זה נק' בשם מלך עליהם שהמלוכה היא מה שלמעלה מן השכל של המקבל.

מן החכמה שלו שאע"פ שאינו מתיישב בשכלו שומע לגזירת המלך שאצלו נכון הוא ויש לו טוב טעם. ועד"ז יובן ג"כ בענין התורה שיש בה מצוות וחוקים המצוות הם המושגים כמו ציצית ותפילין, והחוקים הם כמו פרה אדומה ושעטנז שצמור ופשתים כל חד לחדודי' שרי וכן כל א' מהם עם משי רק צמר ופשתים יחדיו לא תלבש כו'. והנה טעמי תורה יתגלו לע"ל ע"י המשיח אכן לו בעצמו יתגלה הרבה יותר לאין קץ ותכלית ממה שיוכל הוא לגלות לעם

והנה מחמת בחי' זו נק' מלך, דכמו ענין המלוכה שלמטה הוא רק בחי' הביטול היינו מה שהוא למעלה מהגבלת שכלו כי לדבר שמתיישב בשכלו בטוב טעם ודעת אין צריך ע"ז לפקודת המלך שהרי גם בלא מצוותו נכון הדבר מצד עצמו וטוב הוא בעיניו אלא הפקודה הוא רק על דבר שהוא נגד שכלו והוא פלאי ממנו שאע"פ כ מצד הפקודה והגזירה מוכרח לקיים אותה ומבטל רצונו לרצון המלך כי אינו יודע לב המלך (וטעמו הכמוס) וה"ז בחי' ביטול לגבי למעלה

דרך מצותיך קי, ב (מצות מינוי מלך) והענין כי התורה היא בחי' בלי גבול וכמואמר ילכו מחיל אל חיל (תלים פ"ד ח') שיש בחי' מדריגות אין קץ ותכלית הכל בבחי' עילוי אחר עילוי באופן השגת התורה, והנה לע"ל יהי' גילוי אלקות בהשגת פנימי' התורה והיינו ע"י משיח שהוא ילמוד פנימי' התורה לכל העם גם מה שהי' כעת בהעלם, אכן אעפ"כ בודאי הוא בעצמו יכיר יותר כי לא כל מה שמשיג בעצמו יכול לגלות וללמד לכל העם כי לא יוכלו להשיג.

WHAT MAKES MASHIACH A KING?

To clarify: The Torah is unlimited, as [implied by] the verse (Tehillim 84:8): "They shall proceed from strength to strength." There are an unlimited number of levels— each one an ascent over the previous one — within the comprehension of the Torah. In the Ultimate Future, G-dliness will be revealed through the comprehension of the inner dimensions of the Torah, i.e., Mashiach will teach the entire nation the inner dimensions of the Torah — even what is hidden in the present era. Needless to say, [Mashiach] will certainly know more than any of the people. For not everything that he himself comprehends will he be able to reveal and teach to the entire nation, because they will be incapable of understanding it.

Due to this quality, he will be called a king. For in the mortal realm, the [subject-] king relationship is defined only by bittul: [making a commitment that is] above the limits of one's mind. For when something is thoroughly comprehended by one's mind, there is no need for an order from the king: even without [the king's] command, one considers the matter proper and correct. An order is necessary only when a matter runs

contrary to one's intellect and he considers it astonishing. Nevertheless, because of [the king's] order and decree, he is required to carry it out. He nullifies his will to the king's will, because [he appreciates that] he does not comprehend the hidden rationale in the king's inner heart. This is an expression of bittul to a level above his wisdom. Although the matter is not grasped within his mind thoroughly, he heeds the king's decree, [confident that] the king [comprehends why] it is correct and he has a satisfactory explanation.

Similar concepts apply with regard to the Torah, which contains both mitzvos and chukim. [The rationale for] the mitzvos can be comprehended, e.g., [those of] tzitzis and tefillin. The chukim, by contrast, [transcend intellectual comprehension], like [the laws of] the Red Heifer or shaatnez. [In the latter instance,] both wool and linen alone are permitted, as is each one of them when combined with silk. It is only a combination of these two fabrics that is forbidden to be worn. In the Ultimate Future, Mashiach will reveal the motivating principles [for] the Torah's [commandments]. He himself, however, will receive an infinitely greater revelation than

what he will be able to communicate to the nation, as it is written (Yeshayahu 52:13): "Behold, my servant will become wise. He will become exalted, will be raised high and become exceedingly lofty." [The verse refers to] five levels. "He will become wise," [indicates that he will surpass] Avraham.... The term מאד (meod) [in the phrase "exceedingly lofty"] shares the letters of the name אדם (Adam), i.e., [Mashiach's understanding] will surpass that of Adam the first man who is identified with Sublime Chochmah, for Mashiach will receive a greater revelation. Therefore, Mashiach will serve as a king over the Jewish people even though they will all be Torah scholars, and the motivating principles [for] the Torah's [commandments] will be revealed to them. Nevertheless, not everything that will be revealed to Mashiach will be revealed to them. Instead, [this deeper understanding] will serve as an encompassing light above them. Due to this [encompassing light], [Mashiach] will be called a king over them, for kingship involves [a dimension that] transcends the understanding of the recipient.

Mitzvas Minui Melech (Part 2)
Translated by Eliyahu Touger

AVAILABLE AT YAGDIL TORAH

Yagdil Torah is here to serve Yidden with all their Limud HaTorah needs. We can help you find a chavrusa anywhere; we have a comprehensive list of website and phone lines for all types of learning, an interesting selection of shiurim to download, an international Chalukas Hashas, learning guides for chasidishe yomim tovim, inspirational publications and a shiurim phone-line.

In Crown Heights we have a beautiful Beis Midrash open full time, ongoing and seasonal shiurim, a thorough directory of shiurim and more.

FOR MORE INFO PLEASE VISIT YAGDILTORAH.ORG OR CALL 347.223.5943

Stories of the Tzemach Tzedek

AN UNSUCCESSFUL BUSINESS VENTURE

In keeping with the advice of our Sages to be self-reliant and avoid being supported by others, after his chassunah (when he had the obligation of supporting a family) the Tzemach Tzedek tried his hand in business.

The Tzemach Tzedek first invested his entire dowry with a reputable merchant, with the agreement that he would receive part of the profits at regular intervals. In this way he would be able to learn without having to rely on anyone for support. Unfortunately, however, the merchant suffered severe losses, leaving the Tzemach Tzedek with nothing. Seeing that this venture had not succeeded, the Tzemach Tzedek decided to go into business himself.

As a partner, the Tzemach Tzedek chose the great talmid chacham Rav Nechemia of Dubrovna, a devoted chossid of the Alter Rebbe who was also his first cousin through marriage.¹ After considerable thought, they decided to start an oven-making business.

Fashioning ovens proved to be a tedious, painstaking, and time-consuming job. First they would mold clay into the form of an oven. Then they would bake the clay so that it would harden properly. Finally, they would heat the clay with a small fire to detect and seal the small cracks that remained.

Like all manual laborers, they conversed with each other to help pass time. But since they were both great scholars, their discussions were far from idle talk, revolving instead around the subjects they were studying at the time. However, the deeper and more involved their conversations would become, the less attention they would pay to what they were doing.

During one such conversation, one of the two men was in the process of sealing the cracks from the outside while the other one was sealing them from the inside. Engrossed as he was in the topic under discussion, the first one sealed the door shut, not realizing that what he had just closed up was the opening and not another crevice.

Before long, the level of heat in the oven rose dramatically, to the extent that the oven was becoming consumed from the flames. At one point, the one inside cried out from the growing heat of the fire. This succeeded in disrupting his thoughts. Finally realizing that something was wrong, he quickly broke open the door and rescued his colleague. However, the oven itself was not as lucky. It was totally destroyed beyond repair, and they were fortunate to have the chance to extinguish the fire before it consumed the entire house.

Needless to say, they both came to the realization that they would never succeed as businessmen.

After this event, the Tzemach Tzedek reluctantly

accepted a job as a tutor for older boys, but he made sure to conceal his greatness.

A VISIT TO RUZHIN

After the histalkus of the Mittlerer Rebbe, the Tzemach Tzedek refused to accept the nesius for some time (even though he was the son-in-law of the Mittlerer Rebbe and the beloved grandson of the Alter Rebbe).

Seeing that no one was willing to become the new Rebbe, some of the chassidim traveled to the tzaddik Rav Yisroel of Ruzhin to ask him to become their Rebbe.

That Shabbos, during one of the meals, the Ruzhiner repeated the following Torah thought:

“When Hashem told Moshe Rabbeinu to take the Yidden out of Mitzrayim, Moshe asked: ‘When I come to the Yidden, they will tell me, “What is Hashem’s name?” What should I tell them?’²

“Moshe’s words can also be explained as follows: ‘The Yidden are so knowledgeable that they themselves will tell me what Hashem’s name is.’³ If so, what is left for me to teach them?’ ”

Turning to the Chabad chassidim, the Ruzhiner said: “What can I teach you that you have not been taught already? I advise you to go to your Rebbe. He will teach you new concepts that have never been heard before!”

The Ruzhiner then continued:

“As a reply to Moshe’s question, Hashem said, “אֲהִי אֲשֶׁר אֲהִי – I will be who I will be.”⁴ The numerical value of the word אֲהִי is 21. Since Hashem said this word twice, we can multiply 21 by 21, which equals 441, תמ”א.

“תמ”א spells out אמת, truth. It is also an acronym for the words תורת מנחם אמת, the Torah of Menachem [i.e., the Tzemach Tzedek] is true.”

The Chabad chassidim had their answer. Immediately after Shabbos they left Ruzhin for Lubavitch, planning to repeat the Ruzhiner’s words to the chassidim there.

When they arrived, they were greeted by their friends who had remained in Lubavitch. To their great surprise, their colleagues related that the Tzemach Tzedek had also mentioned that 21 multiplied by 21 equals 441, which spells out אמת. The Tzemach Tzedek had further noted that תמ”א has an additional meaning, but no one knew what he was hinting to.

Now it was the turn of those who had remained in Lubavitch to be startled. Their fellow chassidim related that the Ruzhiner had said this explanation as well, and he had also revealed the second meaning!

Evidently, it was at this time that the Tzemach Tzedek finally acquiesced to the request of the chassidim to become Rebbe.

“THE REBBE DOESN’T MAKE A MISTAKE!”

There was once a Jewish innkeeper who rented an inn from the local poritz for many years. One year, the poritz suddenly informed him that he would not renew the lease, even for a larger amount of money. No explanation was given, and the poritz refused to even discuss the issue.

Heartbroken, the innkeeper spoke to his friends and asked them for advice. Giving the matter much consideration, they concluded that there was one avenue that might prove successful. “There is a wealthy Jew in the area who has numerous dealings with the poritz. If he will intercede with the poritz on your behalf, perhaps he will agree to renew your lease.

“The problem is that you don’t know this rich individual, and he might not want to get involved. Our advice, therefore, is to travel to Lubavitch and ask the Rebbe [the Tzemach Tzedek] to write a letter to him, requesting that he intercede on your behalf. He will definitely heed the Rebbe’s request!”

With that, they sent him off, wishing him much hatzlachah.

Entering the Rebbe’s room for a yechidus, the innkeeper told the Rebbe his painful story. “I was advised by my friends,” he concluded humbly, “to ask the Rebbe to be so kind as to write a letter to this wealthy Yid, requesting him to intercede on my behalf.”

The Rebbe the Tzemach Tzedek acceded to his request. He took out a pen, wrote a letter, addressed it, and gave it to the innkeeper. Full of gratitude, he thanked the Rebbe and left the room.

Of course, it would be disrespectful to read what the Rebbe had written while in the Rebbe’s room. But once the innkeeper had left the room, he decided to take a look at his letter of salvation. To his shock and dismay, while it was addressed to a person with the same first name, the last name did not match that of the wealthy Yid. The letter was directed to someone else entirely!

The Yid approached the gabbai⁵ and asked him for permission to enter the Rebbe’s room a second time. However, the gabbai wouldn’t hear of it. “You were in yechidus with the Rebbe and received whatever the Rebbe gave you,” he said. “Now there are others who are waiting for their turn to enter!”

The quiet argument quickly turned into a loud commotion. “Not only isn’t the addressee associated with the poritz,” bewailed the distressed innkeeper, “he lives in a different city altogether. How is he supposed to help me!?”

As they were arguing, the Maharil passed by and noticed the commotion. He approached the distraught man and asked him what was the matter.

The poor innkeeper poured out his bitter heart to the Rebbe’s son. He told him how the poritz had

סיפור אודות אדמו"ר הצמח צדק

בשעה שאין לו אפילו פרוטה אחת כדי לשלם עבורם. למחרת שמע היורד שהדגים מסוג זה התייקרו מאד, וכעבור יום התייקרו הדגים עוד יותר מאשר אתמול. סוחר הדגים ראו שאצל הגרמני נמצאים מאה חביות דגים מהסוג הזה, בקשו ממנו לקנות את הדגים. אמר להם הגרמני, החביות הללו מכורות כבר לאיש אחד והוא צריך לבוא לקחת אותם. הסוחרים שהיו מאד מעוניינים לקנות את הדגים הללו, שאלו את הגרמני מיהו הקונה? נתן להם הגרמני את כתובתו באכסניה. הלכו הסוחרים אל האכסניה ואמרו לאיש, אנחנו נשלם לך כפל כפליים מהמחיר ששלמת, ובלבד שתמכור לנו את הדגים שקנית מהגרמני. הוא הסכים לעסק ומכר להם את הדגים במחיר שהם הציעו לו והרויח בעסק הזה סכום עצום. לאחר מכן הלך אל הגרמני ושילם לו את הכסף שהגיע לו.

חזר האיש לעירו והצליח מאד בעסקיו.

(אוצר סיפורי חב"ד ח"י"ז ע' 28-30, מסיפוריו של הגאון ח"י רבי חיים שאול ברוך)

כסף להוצאות הנסיעה ולהוצאות האכסניה ומסרו ליורד מנכסיו והוא נסע לברלין.

הוא הגיע לברלין וכל היום היה מסתובב ברחובות העיר ובשווקים ולא ידע מאין יבוא עזרו, עבר כבר שבוע ואין הוא רואה שום פתח לישועה.

יום אחד הוא עומד בשוק ליד חנות גדולה למכירת דגים שהיתה שייכת לגרמני. האיש הציץ בחנות, וכשראה אותו בעל החנות שאל אותו, מה הוא מבקש, אמר לו האיש, כי הוא רוצה לקנות מאה חביות דגים ממין פלוגי, והאיש הציע עבורם סכום פשוט ביותר. אמנם הגרמני סירב תחילה לקבל סכום כל כך קטן אבל לבסוף נתרצה לסכום שהאיש הציע לו. רשם בפנקסו את כתובתו של האיש ואת ההזמנה למאה חביות דגים מסוג פלוגי. הגרמני הזמין את הדגים עבורו והניח את החביות המיועדות לאיש הזה במחסן שלו.

היורד מנכסיו חזר לאכסניה שלו, וצחק בעצמו על המעשה ההיתולי שהוא עשה היום כאשר הזמין מאה חביות דגים

מסחר הדגים בברלין

איש אחד שסחר בדגים ירד מנכסיו ר"ל. האיש הזה לא היה חסיד, אולם חסידי חב"ד שבעירו יעצו לו לנסוע אל הרבי ה"צמח צדק", והוא בודאי יוכל להושיע לו.

לאיש הזה לא היו אפילו הוצאות לנסיעה והחסידים אספו ביניהם כסף להוצאות הנסיעה ומסרו לו את הכסף.

כשנכנס אל הרבי ה"צמח צדק" וסיפר לו על המסחר שלו בדגים, וכי לפתע התמוטטה עליו פרנסתו ונעשה ליורד מנכסיו ר"ל, אמר לו הרבי ה"צמח צדק":

– סע לברלין והשי"ת יעזור לך.

האיש חזר לעירו ולא חשב כלל לנסוע לברלין, וכי מה תעזור לו הנסיעה לברלין? כשחזר, שאלו אותו החסידים, מה היתה עצתו של הרבי ה"צמח צדק", ואמר להם, כי הרבי אמר לו לנסוע לברלין. אמרו לו החסידים, אם הרבי אמר לך לנסוע לברלין, ודאי שם תבוא לך הישועה. אספו החסידים

STORIES ABOUT THE TZEMACH TZEDEK

suddenly refused to renew his lease for no apparent reason, and that his friends had advised him to ask the Rebbe to write a letter to an influential Yid who had connections with the poritz. "Your father the Rebbe indeed wrote a letter," he said, "but it is addressed to the wrong person! And now he," he continued, pointing to the gabbai, "won't let me go back and tell the Rebbe about the mistake!"

"With Father there are no mistakes!" the Maharil declared firmly. "If he addressed the letter to a different person, it is because your salvation will come through him, not through the person you requested. Go and deliver the letter as my father directed, and everything will turn out for the good. Hashem will certainly help you!"

Encouraged by the Maharil's decisive words, the innkeeper made his way to the other Yid and delivered the letter to him. Upon reading the letter, the Jew — although not a chossid himself — told the innkeeper: "If the tzaddik sent you here, I am sure you will be helped somehow. How, I don't know, especially since I have no dealings with that poritz. But stay here for a while as my guest, and we will see how things work out." And so the innkeeper remained.

A number of days passed, and nothing significant had yet occurred. Then, one evening, a huge blizzard descended upon the area. In the middle of the night, insistent knocking could be heard on the window, rousing the household from its slumber.

Sleepily, the homeowner asked who it was. The reply brought a knowing smile to his face.

"I am the wagon driver of the poritz, Mr. so-and-so," said the voice, mentioning the name of the very poritz from which his guest rented his inn. "Our wagon is stuck deep in the snow, and although it is hitched to strong horses, it won't budge. We

were afraid we would have to spend a frigid night in the carriage, and I don't even want to consider the consequences that may have resulted. Then, we suddenly noticed a light coming from your house. Would you be so kind as to help me bring in the poritz?"

Quietly, the Yid turned to his guest. "Your salvation is near!" he said. "However, for now it will be best if you stay in your room." He quickly rushed out to the barn, took his sled and horses, and hurried over to the frozen poritz. He then brought him back to his home and gave him a hot drink and some nourishing food. The poritz warmed up and slowly came back to himself.

When he had fully regained his strength, the poritz turned to his host. "You saved my life!" he said thankfully. "How can I repay you? I will give you anything you ask. Should you so desire, I am ready to give you half of my possessions!"

"My dear poritz!" the Jew replied. "Praised be Hashem, I am quite comfortable and have whatever I need. As for helping you, I refuse to accept compensation for saving a person's life. However, I do have one request.

"A relative of mine⁶ has been renting an inn from you for many years. He has always paid you on time and has never given you any problems. He recently informed me that for some unknown reason, you will not be renewing his lease. He is utterly distraught; the inn is his only source of income and he has no place to go. I humbly request from you to please refrain from evicting him, and allow him to continue renting the inn!"

"That innkeeper is your relative?!" said the poritz, astonished. "Listen to what I am about to tell you."

"The truth is as you have said; he has rented the inn for many years, and indeed he has always paid me

on time. I myself have no problems or complaints against him. However, there is a wealthy Jew in my area who has been pressuring me for some time to rent the inn to a relative of his. He believes it will provide him with a solid income."

"Since we do a large amount of business together, I couldn't refuse him. But now that I know that the present innkeeper is your relative, I will not force him out. Not only that, I will allow him to remain there rent-free! I will prepare a document right now to this effect."

The poritz took out a pen and paper, wrote his decision, placed his seal on the document, and handed it to the Yid, who gave it to his grateful guest.

The innkeeper would repeat this story time and again, concluding with the following statement:

"Who was this wealthy Jew who wanted the poritz to evict me? It was none other than the person to whom I had originally requested the letter to be written, following which I thought the Rebbe had erred! So even if you are certain that the facts say otherwise, know that the Rebbe sees infinitely more clearly than we do. The Rebbe never makes a mistake!"

1. Rav Nechemia wrote a sefer of halachic responsa titled Divrei Nechemia. He was married to the daughter of Reb Chaim Avrohom, the second son of the Alter Rebbe.

2. Shemos 3:13: ואמר לי מה שמו, מה אומר אליהם:

3. Compiler's note: According to this explanation, the words ואמר לי מה שמו are read as a statement (instead of a question): "They will tell me what his name is."

4. Shemos 3:14.

5. Compiler's note: The gabbai was probably Chaim Ber, the main gabbai of the Rebbe the Tzemach Tzedek.

6. In the sense that all Jews are brothers.

משניות אותיות השם

מ

מסכת ברכות פרק א

א מאימתי קורין את שמע בערבית. משעה שהכהנים נכנסים לאכל בתרומתן, עד סוף האשמורה הראשונה, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים, עד חצות. רבן גמליאל אומר, עד שיעלה עמוד השחר. מעשה שבאו בניו מבית המשחה, אמרו לו, לא קרינו את שמע. אמר להם, אם לא עלה עמוד השחר, חזיבין אתם לקרות. ולא זו בלבד, אלא כל מה שאמרו חכמים עד חצות, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. הקטר חלבים ואברים, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. וכל הנאכלין ליום אחד, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. אם כן, למה אמרו חכמים עד חצות, כדי להרחיק את האדם מן העבירה:

ב מאימתי קורין את שמע בשחרית. משפיר בין תכלת ללגן. רבי אליעזר אומר, בין תכלת לכרתי. (וגומר) עד הנץ החמה. רבי יהושע אומר, עד שלש שעות, שכן דרך בני מלכים לעמוד בשלש שעות. הקורא מכאן ואילך לא הפסיד, כאדם הקורא בתורה:

ג בית שמאי אומרים, בערב כל אדם יטו ויקראו, ובבקר יעמדו, שנאמר (דברים ו) ובשכבך וקומך. ובית הלל אומרים, כל אדם קורא בדרך, שנאמר (שם) ובלכתך בדרך. אם כן, למה נאמר ובשכבך וקומך, בשעה שגני אדם שוכבים, ובשעה שגני אדם עומדים. אמר רבי טרפון, אני הייתי בא בדרך, והטתי לקרות, כדברי בית שמאי, וספנתי בעצמי מפני הלסטים. אמרו לו, כדי היית לחוב בעצמך, שעברת על דברי בית הלל:

ד בשחר מבנה שתיים לפניו ואחת לאחריה, ובערב שתיים לפניו ושתיים לאחריה. אחת ארבה ואחת קצרה. מקום שאמרו להאריך, אינו רשאי לקצר. לקצר, אינו רשאי להאריך. להתם, אינו רשאי שלא להתם. ונשאל להתם, אינו רשאי להתם: ה מוכרין יציאת מצרים בלילות. אמר רבי אלעזר בן עזריה, הרי אני גבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות, עד שדךשה בן זומא, שנאמר (דברים טז) למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך, הנימים. כל ימי חייך, הלילות. וחכמים אומרים, ימי חייך, העולם הזה. כל (ימי חייך), להביא לימות המשיח:

נ

מסכת סנהדרין פרק ו

א נגמר הדין, מוציאין אותו לסקלו. בית הסקילה היה חוץ לבית דין, שנאמר (ויקרא כד) הוצא את המקלל. אחד עומד על פתח בית דין והסודרין בידי (ואדם אחד רוכב), הסוס רחוק ממנו כדי

בלבד (אמרו), אלא כל המלין את מתו, עובר בלא תעשה. הלינו לכבודו להביא לו ארון ותכריכים, אינו עובר עליו. ולא היו קוברים אותו בקברות אבותיו, אלא שני בתי קברות היו מתקנין לבית דין, אחד לנהרגין ולנחנקין ואחד לנסקלין ולנשרפין:

ו נתעפל הבשר, מלקטין את העצמות וקוברים אותן במקומן. והקורבים באים ושואלין בשלום הדיינין ובשלום העדים, כלומר שאין בלבנו עליכם כלום, שדין אמת דנתם. ולא היו מתאבלין, אבל אוננין, שאין אנינות אלא בלב:

ח

מסכת חלה פרק א

א חמשה דברים חזיבין בחלה, החטים והשעורים והקסמין ושבלת שועל ושיפון. הרי אלו חזיבין בחלה, ומצטרפין זה עם זה, ואסורין בחדש מלפני הפסח, ומלקצור מלפני העמר. ואם השרישו קדם לעמר, העמר מתיירן. ואם לאו, אסורין עד שיבוא העמר הבא:

ב האוכל מהם פזית מצה בפסח, יצא ידי חובתו. פזית חמץ, חזב בהכרת. נתערב אחד מהם בכל המינים, הרי זה עובר בפסח. הנודר מן הפת ומן התבואה, אסור בהם, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, הנודר מן הדגן אינו אסור אלא מקו. וחיזיבין בחלה ובמעשרות:

ג אלו חזיבין בחלה ופטורים מן המעשרות, הלקט, והשכחה, והפאה, וההפקר, ומעשר ראשון שנשלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שנפדו, ומותר העמר, ותבואה שלא הביאה שליש. רבי אליעזר אומר, תבואה שלא הביאה שליש, פטורה מן החלה:

ד אלו חזיבין במעשרות ופטורין מן החלה, הארז, והדחן, והפרגים, והשמשמין, והקטניות, ופחות מחמשת רבעים בתבואה. הספגנין, והדבשנין, והאסקריטין, וחלת המשרת, והמדמע, פטורין מן החלה:

ה עסה שתחלתה ספגנין וסופה ספגנין, פטורה מן החלה. תחלתה עסה וסופה ספגנין, תחלתה ספגנין וסופה עסה, חזבת בחלה. וכן הקונבאות חזבות:

ו המעיסה, בית שמאי פטורין, ובית הלל מחזיבין. החליטה, בית שמאי מחזיבין, ובית הלל פטורין. חלות תודה ורקיקי נזיר עשאן לעצמו, פטור. למפור בשוק, חזב:

ז נחתום שעשה שאור לחלק, חזב בחלה. נשים שנתנו לנחתום לעשות להן שאור, אם אין בשל אחת מהן פשעו, פטורה מן החלה:

ח עסת הכלבים, בזמן שהרועים אוכלין ממנה, חזבת בחלה, ומערבין בה, ומשתתפין בה, ומברכין עליה, ומזמנין עליה, ונעשית ביום טוב, ויוצא בה

שיהא רואהו. אומר אחד יש לי ללמד עליו זכות, הלה מניף בסודרין והסוס רץ ומעמידו. ואפלו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות, מחזירין אותו אפלו ארבעה וחמשה פעמים, ובלבד שיש ממש בדבריו. מצאו לו זכות, פטור, ואם לאו, יוצא לסקל. וכרוז יוצא לפניו, איש פלוני בן פלוני יוצא לסקל על שעבר עברה פלונית ופלוני ופלוני עדיו, כל מי שיודע לו זכות יבוא וילמד עליו:

ב היה רחוק מבית הסקילה כעשר אמות, אומרים לו התנדה, שכן דרך המומתין מתודין, שכל המתנדה יש לו חלק לעולם הבא. שכן מצינו בעין שאמר לו יהושע (יהושע ז) בני שים נא כבוד לה' אלהי ישראל ותן לו תודה וגו', ונען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי [לה' אלהי ישראל] וכזאת וגו'. ומנין שפטר לו ודויו, שנאמר (שם) ויאמר יהושע מה עכרתנו יעכרך ה' ביום הזה, היום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא. ואם אינו יודע להתנדות, אומרים לו אמור תהא מיתתי כפרה על כל עונותי. רבי יהודה אומר, אם היה יודע שהוא מזמם, אומר תהא מיתתי כפרה על כל עונותי חוץ מעון זה. אמרו לו, אם כן, יהו כל אדם אומרים כך כדי לנקות את עצמן:

ג היה רחוק מבית הסקילה ארבע אמות, מפשיטין אותו את בגדיו. האישי, מכסין אותו מלפניו. והאשה, מלפניה ומאחריה, דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים, האישי נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה:

ד בית הסקילה היה גבוה שתי קומות. אחד מן העדים דוחפו על מתניו. והפך על לבו, הופכו על מתניו. אם מת בה, יצא. ואם לאו, השני נוטל את האבן ונותנה על לבו. אם מת בה, יצא. ואם לאו, רגיתו בכל ישראל, שנאמר (דברים יז) יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה. כל הנסקלין נתלין, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים, אינו נתלה אלא המגדף והעובד עבודה זרה. האישי תולין אותו פניו כלפי העם והאשה פניה כלפי העץ, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים, האישי נתלה ואין האשה נתלית. אמר להן רבי אליעזר, והלא שמעון בן שטח תלה נשים באשקלון. אמרו לו, שמונים נשים תלה ואין דנין שנים ביום אחד. כיצד תולין אותו, משקעין את הקורה בארץ והעץ יוצא ממנה, ומקיף שתי ידיו זו על גבי זו ותולה אותו. רבי יוסי אומר, הקורה קטה על הכתל ותולה אותו בדרך שהטבחין עושין. ומתירין אותו מיד. ואם לן, עובר עליו בלא תעשה, שנאמר (דברים כא) לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו (ביום ההוא) כי קללת אלהים תלוי וגו'. כלומר, מפני מה זה תלוי, מפני שבכר את השם, ונמצא שם שמים מתחלל:

ה אמר רבי מאיר, בזמן שאדם מצטער, (שכינה) מה הלשון אומרת (כפככול) קלני מראשי, קלני מזרועי. אם כן המקום מצטער על דמם של רשעים שנשפך, קל וחמר על דמם של צדיקים. ולא זו

משניות אותיות השם

בנייהם, רבן גמליאל אומר, כדי שיהא הבקר עובר בכליו:

בנייהם, רבן גמליאל אומר, כדי שיהא הבקר עובר בכליו:

1 עשר נטיעות מפזרות בתוך בית סאה, חורשין כל בית סאה בשבילן, עד ראש השנה. היו עשויות שונה ומקפות עטרה, אין חורשין להם אלא לצרפן:

2 הנטיעות והדלועים, מצטרפין לתוך בית סאה. רבן שמעון בן גמליאל אומר, כל עשרה דלועים לבית סאה, חורשין כל בית סאה עד ראש השנה:

ח עד אימתי נקראו נטיעות. רבי אלעזר בן עזריה אומר, עד שיהיו. רבי יהושע אומר, בת שבע שנים. רבי עקיבא אומר, נטיעה כשמה. אילן שנגמם והוציא חליפין, מטפח ולמטה כנטיעה, מטפח ולמעלה, כאילן, דברי רבי שמעון:

1 כיצד בודקים את העדים, היו מכניסין אותן (לחדר) ומאזינין עליהן ומוציאין (את כל האדם) לחוץ ומשניין את הגדול שבהן ואומרים לו אמור היאך אתה יודע שזה חב לזה. אם אמר הוא אמר לי שאני חב לו, איש פלוני אמר לי שהוא חב לו, לא אמר כלום, עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חב לו מאתים וזו. ואחר כך מכניסין את השני ובודקים אותו. אם נמצאו דבריהם מכונים, נושאים ונותנין בדבר. שנים אומרים זכאי ואחד אומר חב, זכאי. שנים אומרים חב ואחד אומר זכאי, חב. אחד אומר זכאי ואחד אומר חב ואפלו שנים מזינין או שנים מחיבין ואחד אומר איני יודע, יסיפו הדנינים:

2 גמרו את הדבר, היו מכניסין אותן. הגדול שבדנינים אומר, איש פלוני אתה זכאי, איש פלוני אתה חב. ומניין לכשיצא אחד מן הדנינים לא יאמר אני מזכה וחבירי מחיבין אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי, על זה נאמר [ויקרא יט] לא תלך רכיל בעמך, [ואומר] (משלי יא) הולך רכיל מגלה סוד:

ח כל זמן שמביא ראיה, סותר את הדיון. אמרו לו, כל ראיות שיש לך הבא מכאן עד שלשים יום. מצא בתוך שלשים יום, סותר. לאחר שלשים יום, אינו סותר. אמר רבן שמעון בן גמליאל, מה יעשה זה שלא מצא בתוך שלשים ומצא לאחר שלשים. אמרו לו הבא עדים ואמר אין לי עדים, אמרו הבא ראיה ואמר אין לי ראיה, ולאחר זמן הביא ראיה ומצא עדים, הרי זה אינו כלום. אמר רבן שמעון בן גמליאל מה יעשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים ומצא עדים, לא היה יודע שיש לו ראיה ומצא ראיה. (אמרו לו הבא עדים, אמר אין לי עדים, הבא ראיה ואמר אין לי ראיה), ראה שמתחבב בדיו ואמר קרבו פלוני ופלוני והעידוני או שהוציא ראיה מתוך אפנדתו, הרי זה אינו כלום:

5

מסכת סוכה פרק ג

א לולב הגזול והיבש, פסול. של אשרה ושל עיר הנדחת, פסול. נקטם ראשו, נפרצו עליו, פסול. נפרדו עליו, פסול. רבי יהודה אומר, יאגדנו מלמעלה. צני הר הברזל, כשרות. לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנגע בו, פסול:

ב הדס הגזול והיבש, פסול. של אשרה ושל עיר הנדחת, פסול. נקטם ראשו, נפרצו עליו או שהיו ענביו מקרבות מעליו, פסול. ואם מעטן, פסול. ואין ממעטין ביום טוב:

ג ערבה גזולה. ויבשה, פסולה. של אשרה ושל

א דיני ממונות, בשלשה. זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד, ושניהן בוררין להן עוד אחד, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, שני הדנינים בוררין להן עוד אחד. זה פוסל דניו של זה וזה פוסל דניו של זה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, אימתי, בזמן שמביא עליהן ראיה שהן קרובין או פסולין, אבל אם היו כשרים או מקוהין, אינו יכול לפסולן. זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, אימתי, בזמן שהוא מביא עליהם ראיה שהן קרובים או פסולים. אבל אם היו כשרים, אינו יכול לפסולן:

ב אמר לו נאמן עלי אבא, נאמן עלי אביר, נאמנין עלי שלשה רועי בקר, רבי מאיר אומר, יכול לחזור בו. וחכמים אומרים, אינו יכול לחזור בו. היה חב לחבירו שבועה ואמר לו דור לי בחיי ראשך, רבי מאיר אומר, יכול לחזור בו. וחכמים אומרים, אינו יכול לחזור בו:

ג ואלו הן הפסולין, המשחק בקביא, והמלנה בריבית, ומפריחי יונים, וסוחרי שביעית. אמר רבי שמעון, בתחלה היו קורין אותן אוספי שביעית. משרבו האנסיין, חזרו לקרותן סוחרי שביעית. אמר רבי יהודה, אימתי, בזמן שאין להם אמונות אלא היא, אבל יש להן אמונות שלא היא, כשרין:

ד ואלו הן הקרובין, (אביו ו)אחיו ואחי אביו ואחי אמו ובעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו ובעל אמו וחמיו וגיסו, הן ובניהן וחתניהן, וחורגו לבדו. אמר רבי יוסי, זו משנת רבי עקיבא. אבל משנה ראשונה, דודו וכן דודו. וכל הקאוי לירשו,

אדם ידי חובתו בפסח. אם אין הרועים אוכלין ממנה, אינה חובת בחלה, ואין מערבין בה, ואין משתתפין בה, ואין מברכין עליה, ואין מזמנין עליה, ואינה נעשית ביום טוב, ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. בין כך ובין כך, מטמאה טמאת אכלין:

ט החלה והתרומה, חבין עליהן מיתה וחמש, ואסורים לזרים, והם נכסי כהן, ועולין באחד ומאה, וטעונין רחיצת ידים והערב שמש, ואינן נטלין מן הסהור על הטמא, אלא מן המקף ומן הדבר הגמור. האומר כל גרני תרומה וכל עסתי חלה, לא אמר כלום, עד שישיר מקצת:

מ

מסכת ברכות פרק א

(עיין לעיל)

מ

מסכת ברכות פרק א

(עיין לעיל)

ע

מסכת שביעית פרק א

א עד אימתי חורשין בשדה האילן ערב שביעית. בית שמאי אומרים, כל זמן שהוא יפה לפרי. ובית הלל אומרים, עד העצרת. וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו:

ב איזהו שדה האילן. כל שלשה אילנות לבית סאה, אם ראויין לעשות כפר דבילה של ששים מנה באיטלקי, חורשים כל בית סאה בשבילן. פחות מכאן, אין חורשין להן אלא מלא האוזה וסלו חוצה לו:

ג אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל, רואין אותן כאילו הם תאנים. אם ראויים לעשות כפר דבילה של ששים מנה באיטלקי, חורשים כל בית סאה בשבילן. פחות מכאן, אין חורשים להם אלא לצרפן:

ד היה אחד עושה כפר דבילה ושנים אין עושין, או שנים עושין ואחד אינו עושה, אין חורשין להם אלא לצרפן, עד שיהיו משלשה ועד תשעה. היו עשרה, מעשרה ולמעלה, בין עושין בין שאינן עושין, חורשין כל בית סאה בשבילן. שנאמר (שמות לד) בקציר ובקציר תשבות, אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית, אלא חריש של ערב שביעית שהוא נכנס בשביעית, וקציר של שביעית שהוא יוצא למוצאי שביעית. רבי שמעאל אומר, מה חריש רשות, אף קציר רשות, יצא קציר העמר:

ה שלשה אילנות של שלשה אנשים, הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילן. וכמה יתא

משניות אותיות השם

לו אתרוג במתנה, לפי שאין לשאי ללקחו בשביעית:

יב בראשונה היה לולב נטל במקדש שבעה, ובמדינה יום אחד. משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב נטל במדינה שבעה, זכר למקדש. ושיהא יום הנה כולו אסור:

יג יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת, כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת. למחרת משכימין ובאין, כל אחד ואחד מפיר את שלו, ונוטלו. מפני שאמרו חכמים, אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חברו. ושאר ימות החג, אדם יוצא ידי חובתו בלולבו של חברו:

יד רבי יוסי אומר, יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת, נשכח והוציא את הלולב לרשות הרבים, פטור, מפני שהוציאו ברשות:

טו מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה ומחזירתו למים בשבת. רבי יהודה אומר, בשבת מחזירין, ביום טוב מוסיפין, ובמועד מחליפין. קטן היודע לנענע, חוב בלולב:

שנים בידו אחת, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר, אפלו (אחד) בשתי ידי:

ח אין אוגדין את הלולב אלא במינו, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, אפלו במשיחה. אמר רבי מאיר, מעשה באנשי ירושלים, שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב. אמרו לו, במינו היו אוגדין אותו מלמטה:

ט והיכן היו מנענעין, בהודו לה' תחלה וסוף, ובאנא ה' הושיעה נא, דברי בית הלל. ובית שמאי אומרים, אף באנא ה' הצליחה נא. אמר רבי עקיבא, צופה הייתי ברכן גמליאל וברבי יהושע, שכל העם היו מנענעים את לולביהן, והן לא נענעו אלא באנא ה' הושיעה נא. מי שבא בדבר ולא היה בידו לולב לטול, לכשיקנס לביתו יטול על שלחנו. לא נטל שחרית, יטול ביו הערבים, שכל היום פשר ללולב:

י מי, שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו, עונה אחריהן מה שהן אומרים, ותהי לו מארה. אם היה גדול מקרא אותו, עונה אחריו הללויה:

יא מקום שנהגו לכפול, יכפול. לפשוט, יפשוט. לברך (אחריו), יברך (אחריו). הכל כמנהג המדינה. הלוקח לולב מחברו בשביעית, נותן

עיר הנדחת, פסולה. נקטם ראשה, נפרצו עליה, והצפצפה, פסולה. כמושה, ושנשרו מקצת עליה, ושל בעל, כשרה:

ד רבי ישמעאל אומר, שלשה הדסים ושתי ערבות לולב אחד ואתרוג אחד, אפלו שנים קטומים ואחד אינו קטום. רבי טרפון אומר, אפלו שלשתן קטומים. רבי עקיבא אומר, כשם שלולב אחד ואתרוג אחד, כך הדס אחד וערבה אחת:

ה אתרוג הגזול והנבש, פסול. של אשה ושל עיר הנדחת, פסול. של ערלה, פסול. של תרומה טמאה, פסול. של תרומה טהורה, לא יטול. ואם נטל, כשר. של דמאי, בית שמאי פוסלין, ובית הלל מכשירין. של מעשר שני בירושלים, לא יטול. ואם נטל, כשר:

ו עלתה חזזית על רבו, נטלה פטמותו, נקלף, נסדק, נקב וחסר כל שהוא, פסול. עלתה חזזית על מעוטו, נטל עקצו, נקב ולא חסר כל שהוא, כשר. אתרוג הכוש, פסול. והירוק ככרתי, רבי מאיר מכשיר, ורבי יהודה פוסל:

ז שעור אתרוג הקטן, רבי מאיר אומר, כאגוז. רבי יהודה אומר, כביצה. ובגדול, כדי שיאחז

Yes, we're open!

Regular hours
throughout Yom Tov.
6:00 AM – 2:00 AM
7 days a week.

היכל הלימוד
תפארת יצחק
שע"י יגדיל תורה
574 Empire Blvd.

Heichal HaLimmud Tifferes Yitzchok is a center dedicated exclusively for Torah learning. Conveniently located in the center of Crown Heights, the Heichal Halimmud provides a welcome setting for individual study, Chavrusa learning, father and son learning, and/or small shiurim.

ELCHONON GEISINSKY
TAX SERVICES
(718) 774-0797

Apple Drugs
Crown Heights Pharmacy Inc.
COMPLETE PHARMACY AND HEALTH FOOD CENTER
376 Kingston Ave
Tel 718-467-6700
Appledrugs376@gmail.com Fax 718-467-2461

Little Feet
506 Empire Blvd • 718-778-0078 • Sizes 18-41

סופר סת"ם
718-613-1111
mysofer.com
353 Kingston Avenue

Alexander Weisz
Electrician
Expert Service with a Personal Touch
917.776.5088

CHIEIN INSURANCE AGENCY, INC.
COMMERCIAL & PERSONAL INSURANCE
PERSONALIZED COVERAGE
ACCESS TO MULTIPLE INSURANCE COMPANIES
718.799.5602
718.355.8602
Find us on f t in

•EMPIRE PRESS•
Benchers—Invitations—Thank You Cards—Tshirts
Quick Turnaround, Quality Service
www.EmpirePress.com • 1-888-4-BENCHERS

ORAITA
ONEG BUS
917.267.2227
onegbus@gmail.com
LOCAL & LONG DISTANCE-HEIMISHE DRIVERS